

ცნობის ფურცელი

სურათიანი დამატება

100

ნაბათის № 145.

კვირა, 24 აგვისტო 1903 წ.

ნაბათის № 2245.

მეზობელი

(დასასრული *)

ჯერ კიდევ არ გათენებულიყო, რომ ოტია ურემზე სიმინდი დაუღო და ფოთისკენ გზას გაუღდა. თან წაიყვანა პატარა ლოდოც, რომელიც ადარ მოეშვა, ძვეწებოდა, წაბიყვა მეცაო. მზე სასამზროზე იქნებოდა, როცა ფოთში შევიდა. სოფელელი ყოველ ღონის ძიებას ხმარობდა ხელი აღდგეცა და იმ დღესვე უკან გამობრუნებულიყო, რათა ხარების პატრონთან პირნათლად გამოსულიყო. მაგრამ უბედურება ის იყო, რომ ფოთ ფქვილში ათ შაურზე მეტს არაინ იძლეოდა იმ დროს, როცა ფოთი სიმინდი სოფლადაც კი სამ აბაზად ფა სობდა. ოტიას ვარდა სხვაც ბევრი გამოფრეცა „პორჩიკებს“ ფოთისკენ ამგვირისავე საქონლით და ეს იყო მიზეზი, რომ ფქვილი მანეთიდან ათ შაურზე ჩამოსულიყო. ოტია ბევრს ეცადა, მაგრამ ხელსაყრელი მუშტარი თავის საქონელს ვერ გაუზინა. მუშტარს გარდა ხშირად საძებრად უხდებოდა თავი სი ლოდოც, რომელიც ერთობ გაიტაცა ქალაქმა და ისიც მოპოვდა ქუჩა-ქუჩა ხეტიალს.

— ეხლა, მამა, აღარ დავიბნევი, მე თითონ მოვალ, როცა შინ წასვლის დრო იქნება, შენი ჰორიმი, გემი შვი, ცოტა გავიარო! — ემუდარებოდა ლალო მამას, როცა ამ უკანასკნელმა უბრძანა „შვილ, უბრძანა არ მოშორებოდა.“

— რა დროს ხეტიალი, საცაა შინ უნდა წავიდეთ! — წყენით უბრძანა მამამ.

— მამა, ერთი წულა მინც მივიღე, უპ, რა კაი წულეები აქვს მგერ ერთ ცაცეს!

— წულა რითი გიყიდა, შვილო, როცა ჩვენი ფქვილის ფასი გარდასახდასაც არ გაასწორებს... ათი შაურის მეტს არ

გვაძლევენ ფოთში! — ნადვლიანდ წარბოსტევა ოტიამ, შემდგ მიუბრუნდა იქვე მდგომ ვაჭარს, ძვეწებოდა, ფოთზე შაური მანც მოგმტებინა.

ლალომ ისარგებლა ამ შემთხვევით და კვლავ დუქნებისკენ მოჰქურცებდა, რათა ერთი კიდევ გადაეღოთ თვალი იმ სიბღღრისათვის, რომელიც იქაურს მალაჩიგში ელაგა. ვაჭარცებით ათვლიერებდა ყვილაფერს, ასე რომ ნოქრებს გვეიცოც კი დანებადო, ბავში ხელწამკრავი (ქურდი) არ იყოსო. როცა ცნობის მოყვარებობი გატაცებული ლალო მიუახლოვდებოდა საქონლით გავსებულ ყუთს, გესლიანის ღიმილით მიჰაყოლებდნენ: „ბოშო, იქით წადი, ხელს არაფერი მოეკასასო.“

საბარალო ბავში გულ დათუთული შორდებოდა თავის ასე უსაბუთოდ შეუტრიახეცოფელს. ბევრის ხეტიალის შედეგად ლალო შედგისე ნაცნობ სახარაოსთან, თითი დადო ერის წითელს ხმარავის წულას და საბარას ჰქობა:

— ამ წულას როგორ ყიდა?
საქმეში გართულმა ხარაზმა ხმა არ გასცა, თუმცა ცალი თვალი ლალოსკენ დაიჭირა, წულა არ გააქურდოსო.

— ცაყო, ეი, არ ვეჭურებმა? ამას როგორ ყიდა? — გაუშვირო ლალომ.

ამ სიტყვებზე ხარაზმა ოდნავ აიღო თავი და ბავშვს თავის ჰეგვით ანიშნა, რომ წულას მოშორებოდა გამურულმა შევირმა კი ლაღის ხელი მოჰკიდა, იქით მიაბრუნა და გზა უხვედა ამ სიტყვებით:

— ჩაირე, საშენო წულა ჯერ არ შეგვიცერავს!

ამ სურათს თვალი შეასწრო ერთმა ხანში შესულმა დღეცაცმა, შეაჩერა პატარა ლოდო და დაცვებით დაევირბა.

შემკრთალი მკვლავანე. — სურათი შმიტ-მიტეინისის.

- ვისი ხარ, პატარა ბოშო?
- მე ოტიას შვილი ვარ.
- რომელი ოტიასი?

*) იხ. დამატება № 143.

— უბერხულოდის. აი, იქ არის ურემთან, ფეკელი ჩამო-
ვითრნეთ გასაყიდათ.

- წულა ვინდა იყიდე?
- არა, ისე ვეკითხოვოდი...
- რა გეშავს, იყიდე!
- ფული სად მაქვს?
- აი, ფეკელი ხომ გაყიდა მამაშენმა?

— ფეკელის ფასი ბოიკებს უნდა მივცეთ, თორემ ძრო-
ხას წავგვართვევინ ვადასადაში! — ნაღვლიანად წარმოსთქვა ლა-
ლამ და ცრემლ-მორთული თვალები დააშტერა თავის ტრეკე-
ლა ფეხებს, რომლის თითებით კენჭებს დაუწყო წვალებმა.
მანდილოსანმა ლადო მიიყენა ხარაზთან, წულა ფეხზე მოარ-
გო, ხარაზს წულის ფსში გაუსწორდა და აღერსით მიუბრუნ-
და:

— წადი, შვილო, ეს წულა შენთვის მიჩუქები.
ლალო თვალის დახამხამებაზე მამასთან დიხიდა, მაგრამ
რამდენადც კარგ გუნებაზე ის იყო, იმდენად აეს გუნებაზე
მამა დაუხედა. როცა თხოუმტერი ფული ფეკელი ვაჭრის
საწყაოთი ოცდაათი ძლივს გამოსულიყო და ამ გარემოებას
მასთან სიმკირთუე უფრო დაეძმარებინა ბეჩავე სოფელში,
იჯდა ცარიელ ურემთან და ხმას არ იღებდა. როცა ლადოს
ახალი წულები დაუნახა, გაუკითხავად წამოაგოლა შოლტს ხელი
და საბრალო ბავშვს, რომელსაც ჯერ სიხარულის ცრემლები
არ შეშრობოდა თვალებზე, სულ გვერდები აუჭრელა.

— წადი ჩქარა, გამიძებს, საცა ეს წულები აიღე, თორემ
სულს ამოგართმევ ცემით! — შესძახა და მოულოდნელის სას-
ჯელით გონება დახნეული ლადო წინ გაიგდო ყვირილით.

საბრალო ბავშვი წოიდა, ეფიცებოდა, ჩემის ნებით არ
ამიღია, სხვამ მარტუქო, მაგრამ აღმამანზე გულ გატეხილ ოტის
ამხანად არა სწამდა ვისიმე გულკეთილობა. როცა ხარაზისგან
ნამდვილი ამბავი გაიგო, მიიჭრა გულამოსკენით მტირალი
ლალო მკერდზე და სცდილობდა დაუყვებოთ, აღერსით წაე-
შალა თავისი დინამული ცამდე მართალ შვილის წინაშე.

ნებაზე მოახდინა. გზა, რომლითაც მამაშვილი მოდიოდა, შა-
ვი ზღვის პირად სქვეს. ამ მხრით შავ-ზღვის რამდენიმე მინარე
ჩაულის, ზოგი იმდენად პატარაა, რომ ფონად ვასვლა შეიძ-
ლებს, ზოგზე კი ბორნით ვაღიან. გურიის მთებიდან დაქანებუ-
ლი ეს მდინარეები თავდაპირველად ყველა სწრაფია, ფეხმარდი,
მაგრამ რამდენადაც უხლოვდება მდინარე ზღვას, იმდენად
მდორდება, თითქო შავის ზღვის შინაი წელი სწყლებოა და
ზღაზენით იწყებს დენას შლაიანს ნაპირებში, ოტია მშვი-
დობით ვადაჩა ყველა ამ მდინარეს, მხოლოდ ერთი, სხვერ-
ღელელე წოდებული, დარჩენილიყო კიდევ წინ, სადაც, მისი
ანგარიშით, არავითარი განსაცდელი არ მოელოდა. ურემი წყნ-
რად მიტურავდა ქვიშით მოფენილს გზაზე და ნებას აძლევდა
შორის გზით და უძილობით მოქანტულს მამაშვილს ოდნავ
მაინც მიეღულათ თვლი ძალიონის აღსადგენად.

მშვენიერი ამინდი იდგა. ერთი იმ დამთავარი იყო, რომ
მელოც ასე ხიზლავს პოეტთა ოცნებას. მოწმენდილს ცას ბლო-
მად მიესხა მოციმიქმე ვარკვლავები, ეს ბრწყინვალე ბრი-
ლიანტები. ამ მეტად მიზიდველი, კეკლეუ მანათობელი
გუნდში მორცხვად მიტურავდა ბადრი მთოვარე, თითქოს
რცხენინ, მზისგან ნათხოვარ სინათლით როგორ გაჰბნდა ვარ-
სკვლავით კრებაში ვარევა. შავი ზღვა კიდით კიდემდ მოკამ-
კამებულოყო და მთვარის შუქში დაფერილ ზვირთებს სააუ-
ფერხული დაგმთ თვალ მიუწვდენელ სივრცეზე. ლადო
დი ხნის ეტრტინა მამას, ბოლოს ძილი მოერია და ტომრებში
გახვეულმა მიიძინა ურემზე. სძინავს მოქანტულს ბავშვს, მაგრამ
ქალაქის შთაბეჭდილებანი ძილშიაც არა შორდება იმის გო-
ნებას. სიზმარში ცხადად ჰხედავს საქონლით გაქვინილ მალე-
ზიებს, ხარაზებს, სახარაზოში დარაზმულს წულებს. ესიზმრება
ის ვამურული შვირილი, რომელმაც სახარაზოდან გამოადლო.
აი, მითომ მოსდევს კიდევ წულების წასართმევად, ლადოც
გარბის რაც ძალი და ღონე აქვს; მიჭი უკან ბრუნდება, რაც
დაწყვის იმედს ჭკარავს. ავერ ლადო სახლშიაც მივი-
დვას გვერდით მოუჯდა, დაწერილობით მოუყვა ქალაქს.

საკურა პარზილა. — სურათი ვეჯდანისა

რამდენისამე შამის შემდეგ მეტად მხიარული ლადო ურემზე
გავლა სოფლისკენ მომავალ ოტის და სიამოვნებით უზიარებდა
მამას იმ შთაბეჭდილებას, რომელიც ქალაქმა იმის ნორჩ გო-

ამებს და წულენსაც ასინჯინებს. ახალ წულების დახახავზე იმ
უმცროს მძებს ცრემლები ერევათ, მაგრამ ლადო ამშვიდებ
ეუბნება: ნუ სტრიაო, ავერ მამა კიდევ წავა ქალაქში

თქვენც მოგიტანთ ამისთანა წულებსაო“. მაგრამ ლადოს მომადევნო ძმის არა სურება ძმის დაპირება, იმან მარა ჩაბლუჯა ცალი წულა და ცრემლ-მორეული სიცილი ამომხა: „აჲო, ველ მივცე, მეც კე მინდა წულა ვაი...“ ამ ღრის მამა შეზოლის და რა გაიგებს ზაგუბების ჩხუბის მიხედვს, წულებს ართმევს, ვითომ და ჰატრონთან დასაბრუნებლად, ლადოს კი ვალახვის ემუქრება, თვალბებს უზრიალებს. ლადო სწუხს, ოხრავს, უნდა სთქვას, რომ არ მოუპირავს, რომ აჩუქეს, მაგრამ ენა არ ემორჩილება. ღრმა ძილში მყოფი მხოლოდ ლულულულებს, ოტკამ შენიშნა შეილის მოუსვენარი ძილი და ყური დაუგლო იმის ბოღვას: „აჲა, ღმერთმანი, არ მომიპირავს, არა, არა!“ წაილულულა მძინარე ლადომ და თან ისეთი ამოიკენესა, რომ კინაღამ გული ამოაყარა. მამის გული დაეთუთქა, როცა მოაგონდა შეილის უსამართლო ვალახვა. დაიხარა და სიფრთხილით ევაზო რ ტუფებზე მძინარე ლადოს, რომლის თვალებზე ორი ოპოლი მარგალიტითი ცრემლი შენიშნა. „მოვიკვდა მამა შენი! განა არ ვიცი, შეილო, რომ მართალი კაცი იქნებო, მაგრამ რას გიშველის ეს უმანკობა? იმდენს, რამდენიც მე მიშველა!“ წყნარად წარბოსთქვა და ისევ მწარე ფიქრებს მიეცა.

ფიქრობდა იოთამის ვალზე, ფიქრობდა პორჩიკებზე, ფიქრობდა იმ შევიწროებულ მდღომარეობაზე, რომელშიაც ცხოვრების უღობველ პირობებს ჩაეყენებინა ის და ათათახი იმისთანა მაშვარლი და ტვირთ მძიმე და რომლიდანაც, მიუხედავად თავის სიმართლისა და ჯოჯოხეთურ შრომისა, გამოსავალი ვერ ეპოვა. „შვი ფიქრებ, მძიმე ტვირთად აწვევობა იმის ველს, რომელიც ხანგამოშვებით, მკვნივლად თითქოს ბოღლიდან განთავისუფლებას ღამისო ოტას უნჯეკშიათი სასეს ოხვრა უქრავდებოდა შვი-ზღვის ტალღების თქარას.

დღე ხანს იყო ოტა ვართული მწარე ფიქრებში და სულ და ხორკით მოქანცულს ძილი არ ეკარებოდა, ბოლოს კი დალილოთამ თავისი გიტანდა და ამასკ მივინა ურეხზე, ლადოს ვეგრილი. მაგრამ ეს ძილი დღით დაფანჩივლიდა იმ ძილისაგან, რომელიც ხედავდა უზარდულ, ცხოვრებით ემყოფილად ავანიადებისა. აღზად ზედს წაიხერა მისვენებაც ვერ გაეგებებინა შრომის შეილისათვის, რომ ათასჯერ მოეგონებოთ ძილს უშვარებდა და რაც სიქხადეში დაეკლო, იმს სიზმრებით უსრულებდა. ოტა მპირავდა ძილში, შფოთავდა, ტრიალდა. ცხადად რეკამობდა, რომ მეტად ავი სიზმრები სტანჯავდა, ხოლო ყოველ ზმანების საზარელ დასაბრუნლის დროს შეშფოთებით ახელდა თვალბებს და ინსტიტუტურად პირჯვარის იწერდა ამ სიტყვებით: „შემერთო, შევიღობა მოყვანე ჩენ თავსაო!“ და ხელახლა იძინებდა. ყველაზე საზარელი სიზმარი თვით ლადოს შეეგებოდა. ნახა ოტამ სიზმარში, ვითომ სადღაც ზღვის პირადა ზის და თვალს ადებდნენ შორიდან იქვე მოთამაშე ლადოს, რომელიც ეწვევითი აფრთხობს ზღვაში მესურავ რაღაც უქნაურ ფრთოსანთ. ამ დროის ზღვიდან რაღაც საარაქო, ვეღლ-ვეშპის მსგავსი ცხოველი გამოიღის და პირველად ლადოსს შეეხებოდა, რომ თავჯვარი დაცემული ზაგუბი ერთ ადგილას გაქვავდება. საარაქო ცხოველი ლადოს პირს დათვლებს და ზღვაში გაიტაცებს. ჰედაცს ოტა თავის პირში შეილის დაღუბვას, მაგრამ, თითქოს მოჯადოვებულაო, ვერც ადგილიდან იძვრის და ვერც ხმას იღებს. ამ საზარელმა სიზმარმა ბევრი ქირის ოფლი ადგოვინა საწყალ მშობელს და რაცა გამოიღვება, დღიხანს გონზე არ მისულა და საყოთარ თვალბებს არ უჯერებდა, რომ იმისი საჯვარლო ლადო იქვე იწვა ურეხზე სრულიად უშვებლო

რაცა გონს მოვიდა, არე-მარტეს მიმოავლო თვლი იმის ვსავებად, თუ რამდენი ვა დაჩრჩინა კიდევ ვსავლელო, შენიშნა; რომ ცას წყვილი ვასკლავი მოსწყდა და ვაქვარა სადღაც სერკეში. ოტამ თვალს გაყოლა ჰაერში ვავლებულს ბაწყინდურ კვალს. „უშველოდ მოკვდა ვინმეო,“ ვაიგელო ვონებანი, მიბრუნდა, მიკრა მკერდზე მძინარე შე-

ლი და მზურვალე ლოკით მიმპართა მაცხოვარს: „ეისო მაცხოვარო, შენ დივიარე ჩემი ლადო ყოველივე განსაკლებოსან და ისე ნუ გამოუბედურებ შენს მოსავს, რომ ამან თავისი ხელით მიწა არ დამაყაროს!“ წარბოსთქვა და ცალკე დალილობით, ცალკე ავი სიზმრებით განაწამებმა კვლავ მი-

სტი, რომელიც მართავთ თვადგას თავდა-ახვარობამ მკვლე მსროდელ მატკადანის, აგვისტოს 1903 წ.

ლულა თვალბები. ხარებმა თითქოს სოფლის მახლობლება იგრანსო, ფეხებს მოუქანცეს და რამდენისამე საათის განმავლობაში მიატანეს სევის დღესს, რომელიც ისე უხმაოდ და მღრრედ მილიოდა რომ ძლიერ მახვილი თვლი და ყური თუ გააჩრედ წყლის დენას. მდინარის ზედა პირი მთავრის შეუქვე ელვარებდა, ხოლო იმისი შლამით მოფენილი ძირი კი ისე შავად, უკუნეთად იხედებოდა, რომ კაცს თვალბინებდა, ამის ძირზე ტოჯოჯობის დაუსადგურებიაო. ხარები აღზად ძლიერ მოწყურებულნი იყვნენ, რომ ფონს ასცდნენ და იქით მიამუტრეს, სადაც მივარის შეუქვე უფრო ცხადად მოსხანდა მდინარე. მიუახლოვდნენ თუ არა ნახარს, ანვარის მიუცქვლად, თითქოს ვისიმე ჯავრის ამოყრა სურთო, შესტოპეს საშიშრის მორეგება და რდგან მივინარეს ძირი ვერ უპოვნეს, ღრინვრად ვიბარძოლეს, აბურებო დაპვლეჯეს და ღღის ბრძოლის შემდეგ ვაგიდნენ მეორე ნახარს. მძინარე მამა შეილი?..

მეორე დღეს ზღვის პირად მყოფმა დარჯვებმა ორის და მხრეგლის ადამიანის ვეფი იპოვნეს სწორედ იმ ადგილას, საც ასეთის დღევ უერთდება შე ზღვას, ამაოდ სცილილობდა მდინარე თავის სიუხბოლის სეველდური მსხვრეღნი შევი ზღვისათვის ჩაებარებინა და აშხარად თავისი მძიმე დანაშაული ამ უქანასწილეთის რეხვითა თავზე მრისხანე ზღვის ტალღების გაბაროტებით იბრძოდნენ, ღრიალებდნენ და მამა-შვილის უსულო ვეფს უკან აბრუნებდნენ, თითქოს ამით მდინარეს ეუბნებოდნენ: „ეს შენი ცოდავ და შენვე უნდა ზიდიო“.

შემოდგომის სუსხიანი ღამეა. შვი ღრუბლების გროვა ორკეცებს ღამის წყლებს და სოფელი ო—ოც საშიშარს უცუქნის მოუქვდა, დასავლეთის ქარი უხვად უზივდა შევი ზღვიდან ახალ ღრუბლებს და გულ-საკლავი, რაღაც კეშნის მომგვრელი ზუზუნს ვაქვს. შემოდგომის სუსხისაგან გამძროტები ტყე ძირიანდ ირხევა და კენჭით ბანს აძლევს ქარის ზუზუნს, რომელიც ყველას რაღაც უნებურ შიშს ავგვის, ნამეტნავად იმათ, ვინც მოკლენილი ზამრისაგან საიმედო თავ შესაყარს.

ჩვენ მიერ ნაცნობ კაკლის ხეზე ოკოიდ მკვარტლით გამოკრულ ფიცარი ცერაობა მიუღებელი და ფიცრებს ქვეშ წყინისაგან ნახევრად ვაქვარლი ცეცხლი ზუტუტას. ცეცხლს ერთი მხრით უზის შვეთ მამსილი ქალი, რომელსაც კრუხის წიწრობებით უშეშობსას სამი ერთი მეორეს მომდევნო წარალიშვილი და წყნარად მოსთქვამს, თითქოს შიშობს, ვისმეს მუკდრობა არ დაურღვიოთ.

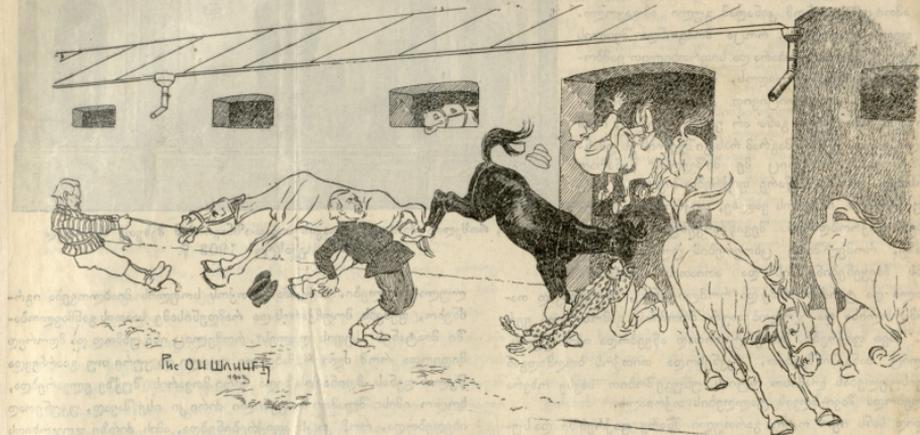
— მამა აწი აიღო მოვა, დედა? — ეკითხება პაწია, სამის წლის ვაჟი, დედას, რადგან შენ ვნა, რომ უკანასკნელის გოდება მამას შეეხებოდა.

— არა, შვილო, აღარ მოვა. იმან მოგვიძულა, დაგვივიწყა სამუდამოდ. ღმერთიკ მეპართლება: მე ბედშავსა, დასამიწუნებელმა ვერ დავაფასე თუ რა განძი იყო ჩემთვის. ყველაფერის ღირსი ვარ, მარა თქვენ, საწყლებო, თქვენ რისთვის ვაგწორითა?!..

აქ მოზღვავებულმა ნაღველმა მშობელს ენა დაუბა, სული შეეგუბა და ბოლოს ისევ ცრემლის ნაკადულში იბოვა

გზა. სტირის დედა, ქარიც ზუზუნით ბანს აძლევს იმის უნუგე. შობით საყვარელ გოდებას, ხოლო სამგლოვიაროდ მორთული ცხეცრებით ჰბანს — თის ბოგანო მდგმურთა ქიზნებებს. მკითხველი უნებოდაც მიხვდება, რომ ასე უპატრონოთ ცის ქვეშ მიტოვებული ოთხი არსება ოტიას სახლობდა. იოთამა შეუსრულდა დიდნიის წადილი: ოტიას სამოსახლო ადგილი თავის განიერ გზოს შეუერთა, ფოტინეც კი იძულებული შეიქნა ადგილი დაეცალა. აგერ სახლიც დაურღვევია და სხვა სოფელში მისიგან ნაწუქარ მიწაზე გადააქეს, თუ ამინდიც არ გადამეტერა...

შუგსელი.

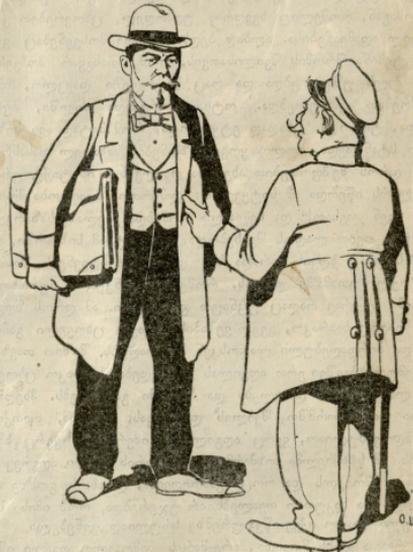

კოფიფა აგწავის ქუჩისა და უსახულო საზოგადოების ტრამვაის ცხენებისა.

ჩაბენი ჩაბენის ბაზით მატარებელი

რ. ი. შ. შ. შ.

ი. შ. შ.

ემსწავლის მამა. — ადგით, ემსწავლს უნდა მანდ შემოსიდა. მსხდომანა. — წვენ ფეხზე დგომა არ შეეძებოდა, გვინებო კი მამის შეტო დასჯელობა ადგილი არ არის...

— როგორ! თავს ანებებთ ქალკის საშინაურს?
— უფრო მშვიდს და წინარ ჩეთსადგურს მივებენე.

რედაქტორ-კამოგეგული ალ. ჯაბაძე